

Sygn. akt XXIII Ga 2186/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 kwietnia 2018 r.

Sąd Okręgowy w Warszawie XXIII Wydział Gospodarczy Odwoławczy w składzie:

Przewodniczący: SSO Renata Puchalska

po rozpoznaniu w dniu 26 kwietnia 2018 roku w Warszawie

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa: D. R. i A. R. przeciwko: (...) S. A. w W.

o zapłatę

na skutek apelacji powodów

od wyroku Sądu Rejonowego dla m. st. Warszawy w Warszawie
z dnia 20 kwietnia 2017 roku, sygn. akt XV GC 4805/14

w trybie art. 505¹ k.p.c. w zw. z art. 505¹⁰ k.p.c.

orzeka:

1. oddala apelację;
2. zasądza od D. R. i A. R. solidarnie na rzecz (...) S. A.
w W. 450 złotych (czterysta pięćdziesiąt złotych) tytułem kosztów
postępowania apelacyjnego.

SSO Renata Puchalska

Sygn. akt XXIII Ga 2186/17

UZASADNIENIE

Powodowie A. R. i D. R. wnieśli pozew o zasądzenie od pozwanej (...) S.A. w W. kwoty 3.850,00 zł wraz z odsetkami ustawowymi od dnia 9 września 2012 r. do dnia zapłaty, domagając się także zasądzenia kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Powodowie wskazali, że pozwana wraz z (...) S.A. w W. tworzyły konsorcjum realizujące inwestycję budowy elektrociepłowni w B.. Powodowie na podstawie umowy zawartej z (...) S.A. wykonywali na terenie inwestycji roboty z użyciem specjalistycznego sprzętu, wystawiając z tego tytułu faktury VAT. Po ogłoszeniu upadłości (...) S.A. pozwana zagwarantowała powodom spłatę zadłużenia konsorcjanta. Do zapłaty pozostała m. in. kwota dochodzona pozwem. Powodowie podnieśli, że otrzymując od inwestora wynagrodzenie m. in. za roboty zrealizowane przez powodów, pozwana pozostaje bezpodstawnie wzbogacony ich kosztem.

Pozew skutkował wydaniem nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym.

W sprzeciwie od nakazu zapłaty pozwana (...) S.A. w W. wniosła o oddalenie powództwa i zasądzenie od powodów kosztów procesu według norm przepisanych. Pozwana zaprzeczyła istnieniu pomiędzy stronami stosunku

zobowiązaniowego, z którego wynikałby obowiązek zapłaty na rzecz powodów kwoty dochodzonej pozwem. Wskazała, że postanowienia umowy konsorcjum wprowadzając precyzyjny podział rzeczowy zakresu robót, za które odpowiadał każdy z konsorcjantów stanowiły też, iż każdy z nich zatrudnia podwykonawców na własny rachunek i ryzyko, nie ponosząc odpowiedzialności za zobowiązania zaciągane w tym przedmiocie przez partnera. Powodowie nie wykazali także, ażeby pozwany bezpodstawnie wzbogacił się ich kosztem.

W odpowiedzi na sprzeciw powodowie podtrzymali swe stanowisko. Wywodzili, że umowa konsorcjum z uwagi na swą specyfikę powszechnie kwalifikowana jest jako szczególny rodzaj spółki cywilnej, zatem jej członkowie ponoszą solidarną odpowiedzialność za zaciągane zobowiązania. Dodatkowo wskazali, że po ogłoszeniu upadłości (...) S.A. kontynuowali roboty na podstawie zlecenia udzielonego im bezpośrednio przez pozwaną.

W toku procesu strony podtrzymały zajęte stanowiska.

Wyrokiem z 20 kwietnia 2017 r. Sąd Rejonowy dla m. st. Warszawy w Warszawie w pkt I. oddalił powództwo, w pkt II. zasądził od D. R. i A. R. solidarnie na rzecz (...) spółki akcyjnej w W. kwotę 17,00 złotych tytułem zwrotu kosztów procesu, w pkt III. nakazał pobrać od powodów solidarnie na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego dla m. st. Warszawy w Warszawie kwotę 1.820,48 złotych tytułem zwrotu wydatków poniesionych tymczasowo ze środków Skarbu Państwa, w pkt IV. nakazał zwrócić od Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego dla m. st. Warszawy w Warszawie na rzecz D. R. i A. R. jako współników spółki cywilnej kwotę 1.500,00 złotych tytułem różnicy między kosztami sądowymi pobranymi a kosztami należnymi.

Powyższe rozstrzygnięcie Sąd Rejonowy oparł na następujących ustaleniach faktycznych i rozważaniach prawnych:

W dniu 28 lutego 2011 r. pomiędzy (...) S.A. w W. jako Liderem oraz (...) S.A. w W. jako Partnerem zawarta została umowa konsorcjum, której celem było wspólne uczestniczenie w przetargu a następnie zrealizowanie robót budowlanych. Umowa określała zasady i warunki współpracy pomiędzy stronami, ich wzajemne obowiązki oraz stosunek do osób trzecich. Strony zaznaczyły w umowie, że nie tworzą spółki ani innej osoby prawnej. Strony uregulowały w niej także kwestie związane z ponoszeniem odpowiedzialności.

Następnie pomiędzy (...) S.A. w W. a A. R. i D. R. zawarta została umowa, której przedmiotem była kompleksowa obsługa inwestycji w zakresie prac przy użyciu dźwigów. Z tytułu realizacji prac A. R. i D. R. wystawili na rzecz (...) S.A. w W. faktury VAT wskazane w pozwie.

W tym czasie (...) S.A. w W. przestała realizować zobowiązania wobec podwykonawców. Z uwagi na niewypłacalność spółki złożony został wniosek o ogłoszenie jej upadłości. (...) S.A. w W. wyraziła wolę realizacji części zobowiązań konsorcjanta, by zapewnić kontynuację prac przy realizacji inwestycji.

W dniu 18 lipca 2012 r. (...) S.A. w W. dokonała na rachunek bankowy (...) s.c. przelewu kwoty 78.051,50 zł tytułem płatności za faktury VAT.

Następnie w okresie od 28 czerwca 2012 r. do 9 sierpnia 2012 r. wystawiono kolejne faktury VAT na łączną kwotę 152.440,05 zł, w tym fakturę VAT nr (...) z 9 sierpnia 2012 r. na kwotę 4.735,50 zł z terminem zapłaty do 8 września 2012 r.

W dniu 22 sierpnia 2012 r. ogłoszono upadłość (...) S.A. w W., obejmującą likwidację jej majątku.

W dniu 11 lutego 2013 r. J. R., D. R. i A. R. wezwali (...) S.A. do zapłaty kwoty 152.440,05 zł z tytułu faktur VAT wystawionych w okresie 28 czerwca – 9 sierpnia 2012 r. w terminie 7 dni od otrzymania pisma. W odpowiedzi (...) S.A. odmówiła zapłaty.

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie częściowo bezspornych twierdzeń stron, stosownie do treści art. 229 i 230 k.p.c. Podstawę ustalenia stanu faktycznego stanowiły zgromadzone w aktach sprawy dokumenty i wydruki,

dopuszczone w charakterze dowodu na rozprawie w dniu 27 marca 2017 r. Ustaleniom faktycznym sprawy niniejszej służył także dopuszczony na rozprawie w dniu 16 września 2015 r. dowód z zeznań świadków: J. F., Z. K., W. L., J. Ł. i R. P.. Sąd ocenił zeznania świadków jako wiarygodne, nie znajdując podstaw, by odmówić im mocy dowodowej. Sąd obdarzył wiarą zeznania powoda w zasadniczej części, uznając, że powód szczerze zrelacjonował przebieg wydarzeń. Jednakże fakt udzielania powodowi zamówień przez pozwaną jak również zobowiązania się do zapłaty za przyszłe faktury VAT, nie znalazły potwierdzenia w pozostałym materiale dowodowym.

Mając na uwadze powyższy stan faktyczny Sąd uznał, iż powództwo podlegało oddaleniu. Powodowie wskazywali, że legitymacja pozwanego wynika z faktu przejścia przez niego długu konsorcjanta, ewentualnie z bezpodstawnego wzbogacenia. Jednakże w okolicznościach niniejszej sprawy nie doszło do zawarcia umowy o przejście długu. Bezsprene umowa taka nie została zawarta w formie pisemnej, nie mniej powodowie nie wykazali, by pozwany także ustnie zgodził się na zapłatę całego zadłużenia konsorcjanta na rzecz powodów.

W okolicznościach sprawy nie zachodziła również żadna z przesłanek bezpodstawnego wzbogacenia. Wskazać należy, że prace objęte fakturą, będącą podstawą niniejszego procesu, zostały zrealizowane na podstawie umowy pomiędzy powodami a (...) S.A., także przedmiotowa faktura VAT została wystawiona na ten podmiot. Świadczenie spełnione przez powodów na rzecz (...) nie było świadczeniem nienależnym w rozumieniu przepisu art. 410 k.c.

Powodowie nie wykazali także, by usługi objęte fakturą VAT, z której należności dochodzili w sprawie, świadczyli na podstawie umowy zawartej bezpośrednio z pozwaną. Powodowie nie udowodnili także, by pozwany pozostał bezpodstawnie wzbogacony na skutek realizacji przez nich przedmiotowego świadczenia, w szczególności zaś, by pozwany otrzymał wynagrodzenie za zrealizowane przez nich prace, a to na stronie powodowej spoczywał natomiast w tej części ciężar dowodu.

Powodowie nie wykazali także, by pomiędzy konsorcjantami istniał stosunek solidarnej odpowiedzialności za zobowiązania zaciągane w ramach realizacji inwestycji. Sąd uznał, że nie jest także prawdą, że do umowy konsorcjum zastosowanie znajdują przepisy regulujące umowę spółki cywilnej, w tym zasada solidarnej odpowiedzialności za zobowiązania współników.

W ocenie Sądu z powyższego wynikało, że konsorcjanci wyłączyli solidarną odpowiedzialność za swoich podwykonawców, brak zatem podstaw, by nakładać na pozwanego obowiązek uregulowania należności powstałych na gruncie umowy łączącej powodów z (...) S.A. Z tych wszystkich względów powództwo podlegało oddaleniu.

W pkt II wyroku obciążono powodów kosztami procesu poniesionymi przez pozwaną na zasadzie art. 98 k.p.c. W pkt III nakazano pobrać od powodów solidarnie na rzecz Skarbu Państwa kwotę 1 820,48 zł z tytułu zwrócenia kosztów sądowych w postaci wypłaconych tymczasowo ze środków Skarbu Państwa kosztów stawiennictwa na rozprawie świadków przesłuchanych w sprawie. Z kolei w pkt IV nakazano zwrócenie powodowi niewykorzystanej zaliczki uiszczonej na poczet kosztów stawiennictwa świadków, jako że mimo wpłacenia zaliczki koszty te były wypłacane ze środków Skarbu Państwa.

Apelację od powyższego wywiódła strona powodowa, zaskarżając wyrok w części, tj. w pkt I, II i III. Rozstrzygnięciu zarzuciła:

1) naruszenie przepisów postępowania, tj. art. 233 § 1 k.p.c., poprzez dokonanie błędnej z przekroczeniem zasady swobodnej oceny przeprowadzonych dowodów, polegającej na uznaniu, że pozwana nie zawarła z (...) S.A. pisemnej umowy przejścia zobowiązań wobec powodów, pomimo że umowa konsorcjum zawarta przez pozwaną z (...) S.A. w formie pisemnej zawiera w § 4 ust. 4 lit. b zapis o możliwości przejścia zakresu (...) S.A., z którego pozwana skorzystała, o czym świadczy zadłużenie (...) S.A. wobec powodów, którzy wstrzymali się z realizacją robót oraz dokonany przez pozwaną na rzecz powodów przelew w dniu 18 lipca 2012 r.,

2) naruszenie prawa materialnego, a to:

a) art. 522 k.c., poprzez jego błędne zastosowanie polegające na uznaniu, że pozwana nie zawarła umowy przejęcia zobowiązań (...) S.A. wobec powodów na w przepisanej formie pisemnej, pomimo że umowa konsorcjum zawarta przez pozwaną z (...) S.A. w formie pisemnej zawiera w § 4 ust. 4 lit. b zapis o możliwości przejęcia zakresu (...) S.A., z którego pozwana skorzystała, o czym świadczy zadłużenie (...) S.A. wobec powodów, którzy wstrzymali się z realizacją robót oraz dokonany przez pozwaną na rzecz powodów przelew w dniu 18 lipca 2012 r.,

b) art. 369 k.c. poprzez błędne jego zastosowanie polegające na uznaniu, że brak jest umownej podstawy solidarnej odpowiedzialności pozwanej za zobowiązania (...) S.A. wobec powodów pomimo zapisu § 4 ust. 4 lit. b Umowy konsorcjum w związku z dokonaniem przez pozwaną przelewem w dniu 18 lipca 2012 r.,

c) art. 405 k.c. poprzez uznanie, że pozwana nie została bezpodstawnie wzbogacona pomimo, że pozwana otrzymała wynagrodzenie od (...) S.A. za roboty wykonane przez powodów na zlecenie (...) S.A. a nie zapłaciła za nie powodom.

Jednocześnie strona powodowa wniosła o zmianę wyroku poprzez uwzględnienie powództwa w całości oraz zasądzenie od pozwanej na rzecz powodów zwrotu kosztów postępowania, a w tym kosztów zastępstwa radcy prawnego według norm przepisanych, względnie uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji przy uwzględnieniu kosztów postępowania, w przypadku uznania, iż Sąd I instancji nie rozpoznał istoty sprawy lub rozstrzygnięcie wymaga przeprowadzenia postępowania dowodowego.

W odpowiedzi strona pozwana wniosła o oddalenie apelacji oraz zasądzenie od powoda na rzecz pozwanej kosztów postępowania odwoławczego według norm przepisanych.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja nie zasługiwała na uwzględnienie.

Wbrew zarzutom apelacji, rozstrzygnięcie Sądu I instancji uznać należy za trafne i odpowiadające prawu, a ustalenia faktyczne będące podstawą jego wydania oraz ich ocenę prawną Sąd Okręgowy w całości podziela i przyjmuje za własne.

Zauważyć trzeba, że postępowanie przed Sądem I instancji toczyło się w trybie uproszczonym, zatem do postępowania apelacyjnego winny znaleźć zastosowanie przepisy art. 505⁹ i nast. k.p.c. Jeżeli sąd drugiej instancji nie przeprowadził postępowania dowodowego, uzasadnienie wyroku powinno zawierać jedynie wyjaśnienie podstawy prawnej wyroku z przytoczeniem przepisów prawa (art. 505¹³ § 2 k.p.c.). Sytuacja taka miała miejsce w niniejszej sprawie, gdyż rozstrzygnięcie w sprawie przed Sądem Okręgowym zapadło na podstawie materiału dowodowego zgromadzonego w I instancji.

Zadaniem Sądu II instancji pozostawała weryfikacja wyroku Sądu I instancji pod względem prawidłowości zastosowanych w nim przepisów prawa materialnego i procesowego. Jednakże, treść przepisu art. 505¹³ k.p.c. zwalnia sąd z odnoszenia się w uzasadnieniu do zarzutów prawa procesowego, jeśli sąd nie przeprowadza postępowania dowodowego.

Odpowiadając zatem na zarzuty obraży prawa materialnego stwierdzić trzeba, że Sąd I instancji nie dopuścił się w tym względzie uchybień. Żaden z zarzutów podniesionych przez stronę powodową w apelacji nie okazał się zasadny.

W ocenie Sądu Okręgowego, Sąd Rejonowy prawidłowo wskazał, iż w niniejszej sprawie pozwana nie zawarła umowy przejęcia zobowiązań (...) S.A. wobec powodów. Bezspornie umowa taka nie została zawarta w formie pisemnej, zaś powodowie nie wykazali, by pozwany także ustnie zgodził się na zapłatę całego zadłużenia konsorcjanta na rzecz powodów. Nie ma również żadnych podstaw, aby zapis § 4 ust. 4 lit. b) przedmiotowej umowy konsorcjum traktować jako możliwość przejęcia zobowiązań konsorcjanta, z którego pozwana skorzystała. W aktach sprawy nie znajduje się żaden dokument wskazujący na jakąkolwiek formę przejęcia długu bądź zawierający zgodę wierzyciela na przejęcie zobowiązania. Zaś jak wynika z art. 6 k.c. w zw. z art. 232 k.p.c., w postępowaniu cywilnym strona,

która dochodząc danego roszczenia, powołuje dla jego uzasadnienia określone okoliczności faktyczne, okoliczności te powinna udowodnić. Faktów tych nie udowadnia przeciwnik, który zaprzecza istnieniu dochodzonego prawa. Tym samym, to na stronie powodowej jako inicjatorze postępowania sądowego ciąży obowiązek udowodnienia swojego żądania, któremu w ocenie Sądu strona nie sprostała. Wobec czego za niezasadny należy uznać zarzut naruszenia art. 522 k.c.

W dalszej kolejności, odnosząc się do zarzutu naruszenia art. 369 k.c. wskazać należy, że zobowiązanie jest solidarne, jeżeli to wynika z ustawy lub z czynności prawnej. Natomiast podkreślić należy, że w zależności od treści umowy konsorcjum, umowy z podwykonawcami mogą być zawierane przez wszystkich członków konsorcjum, przez niektórych z nich, bądź przez każdego z nich samodzielnie. W przypadku zawarcia umowy przez wszystkich konsorcjantów istnieje możliwość wprowadzenia do umowy solidarnej odpowiedzialności wobec podwykonawcy, nie mniej nie ma takiej konieczności i nic nie stoi na przeszkodzie, by wprowadzić odpowiedzialność poszczególnych konsorcjantów wobec ich podwykonawców. W przypadku zawarcia umowy przez jednego konsorcjantów z podwykonawcą, odpowiedzialny za zobowiązania wobec tego podwykonawcy będzie wyłącznie konsorcjant, który zawarł umowę, o ile co innego nie wynika z umowy konsorcjum. W niniejszej sprawie, zakres odpowiedzialności konsorcjantów wobec podwykonawców precyzyjnie reguluje zapis § 3 przedmiotowej umowy. Przewidywał on, iż każda ze stron ponosi wyłączną odpowiedzialność za zakres robót powierzonych jej do wykonania w ramach kontraktu, a w szczególności każda ze stron, na własny rachunek i na własne ryzyko, będzie m.in. zatrudniać podwykonawców i prowadzić z nimi rozliczenia. Z powyższego jednoznacznie wynika, że konsorcjanci wyłączyli solidarną odpowiedzialność za swoich podwykonawców, zatem na powyższą okoliczność nie wpływają żadne inne czynności podejmowane przez strony umowy, w tym podnoszony przez powodów w apelacji przelew z dnia 18 lipca 2012 r. Tym samym, w ocenie Sądu Okręgowego, powodowie nie wykazali także, by pomiędzy konsorcjantami istniał stosunek solidarnej odpowiedzialności za zobowiązania zaciągane w ramach realizacji inwestycji. W niniejszej sprawie nie istnieje bowiem adekwatny przepis prawa lub zapis umowy wskazujący na solidarną odpowiedzialność konsorcjantów wobec podwykonawców.

Zdaniem Sądu Odwoławczego na uznanie nie zasługiwał również zarzut naruszenia art. 405 k.c. W przypadku podniesienia zarzutu bezpodstawnego wzbogacenia, muszą zostać spełnione trzy przesłanki jego powstania, a mianowicie: 1) spełnienie świadczenia; 2) nieistnienie zobowiązania w chwili dokonania świadczenia; 3) błędne mniemanie świadczącego o istnieniu zobowiązania. Natomiast, jak słusznie zauważył Sąd Rejonowy, w okolicznościach sprawy nie zachodzi żadna z powyższych przesłanek. Wskazać należy, że prace objęte fakturą, będącą podstawą niniejszego procesu, zostały zrealizowane na podstawie umowy pomiędzy powodami a (...) S.A., także przedmiotowa faktura VAT została wystawiona na ten podmiot. Świadczenie spełnione przez powodów na rzecz (...) nie było świadczeniem nienależnym w rozumieniu przepisu art. 410 k.c. Zaś powodowie nie wykazali także, by usługi objęte fakturą VAT, z której należności dochodzili w sprawie, świadczyli na podstawie umowy zawartej bezpośrednio z pozwaną. Pozwana zaprzeczyła temu faktowi, zaś powodowie nie przedstawili wiarygodnych dowodów, w oparciu o które można by poczynić takie ustalenia. W ocenie Sądu Okręgowego, powodowie nie udowodnili także, by pozwany pozostał bezpodstawnie wzbogacony na skutek realizacji przez nich przedmiotowego świadczenia, w szczególności zaś, by pozwany otrzymał wynagrodzenie za zrealizowane przez nich prace.

Wobec tego, iż żaden z zarzutów podniesionych przez stronę powodową nie zasługiwał na uwzględnienie, Sąd Okręgowy oddalił apelację, uznając ją za bezzasadną w całości.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Okręgowy na podstawie art. 385 k.p.c. orzekł jak w sentencji.

O kosztach postępowania Sąd rozstrzygnął na mocy art. 98 k.p.c., uznając stronę powodową za stronę przegrywającą w całości.